

RADA EUROPY  
EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

© Ministerstwo Sprawiedliwości, [www.gov.pl/web/sprawiedliwosc](http://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc) [Translation already published on the official website of the Polish Ministry of Justice] Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Justice for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Ministerstwo Sprawiedliwości, [www.gov.pl/web/sprawiedliwosc](http://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc) [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Ministerstwa Sprawiedliwości] Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Sprawiedliwości wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

**SEKCJA CZWARTA**

**SPRAWA P.P. przeciwko POLSCE**

*(Skarga nr 8677/03)*

WYROK

STRASBURG

8 stycznia 2008

**OSTATECZNY**

*08/04/2008*

Wyrok ten stanie się ostateczny w okolicznościach określonych w art. 44 ust. 2 Konwencji. Może podlegać korekcie wydawniczej.



**W sprawie P.P. przeciwko Polsce,**

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja) zasiadając jako Izba w składzie:

Nicolas Bratza, *Przewodniczący*

Joseph Casadevall,

Giovanni Bonello,

Kristaq Traja,

Javier Borrego Borrego,

Lech Garlicki,

Ljiljana Mijović, *sędziowie*,

oraz Pan Fatoş Aracı, *Zastępca Kanclerza Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 4 grudnia 2007 r.,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

**POSTĘPOWANIE**

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 8677/03) wniesionej w dniu 24 lutego 2003 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, na podstawie art. 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencja”), przez obywatela Włoch, Pana P.P. („skarżący”). Przewodniczący Izby przychylił się do prośby skarżącego o nieujawnianie jego danych (Reguła 47 § Regulaminu Trybunału).

2. Skarżący był reprezentowany przez Pana D. Mascia, prawnika praktykującego w Weronie, we Włoszech. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego pełnomocnika, pana Jakuba Wołasiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Rząd Włoch, który brał udział w postępowaniu jako strona trzecia (art. 36 ust. 1 Konwencji i Reguła 44 Regulaminu Trybunału), był reprezentowany przez swojego Pełnomocnika - Pana Ivo Maria Braguglia.

3. Skarżący zarzucił w szczególności naruszenie art. 6 ust. 1 i 8 Konwencji z powodu niewykonania decyzji dotyczących powrotu jego córek, które zostały uprowadzone przez ich matkę do Polski.

4. Decyzją z dnia 24 stycznia 2006 Trybunał uznał skargę za dopuszczalną.

5. Zarówno skarżący jaki i Rząd przedstawili swoje stanowisko co do meritum sprawy (Reguła 59 ust. 1).

## FAKTY

### I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

6. Skarżący mieszka w Torri di Quartesolo, we Włoszech.

7. W 1991 r. zawarł związek małżeński z obywatelką polską, Panią K.P.. W 1992 r. K.P. urodziła ich pierwszą córkę A. W 1996 r. urodziła się ich druga córka B. Rodzina mieszkała we Włoszech.

#### A. Uprowadzenie dzieci skarżącego

8. W lecie 1999 r. K.P. zabrała A i B. na wakacje do Polski. Następnie nie wróciła z powrotem do Włoch i została z dziećmi w Polsce.

9. We wrześniu 1999 r. K.P. złożyła w Sądzie Okręgowym w Poznaniu pozew o rozwód.

10. W dniu 6 września 1999 r. skarżący wystąpił do polskiego Ministerstwa Sprawiedliwości – jako organu centralnego w rozumieniu Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicą („Konwencja haska”) – z wnioskiem o pomoc w zapewnieniu powrotu dzieci do kraju.

11. W dniu 11 października 1999 r. Sąd dla Nieletnich w Wenecji przychylił się do wniosku złożonego przez skarżącego i wydał tymczasowy nakaz przyznania mu opieki nad A. i B..

12. W dniu 9 listopada 1999 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu wydał tymczasowy nakaz pozostania A. i B. w Polsce w czasie postępowania dotyczącego wniosku o powrót dzieci do Włoch.

#### B. Przyznanie prawa do odwiedzin

13. W dniu 14 listopada 1999 r. skarżący złożył w Sądzie Rejonowym w Poznaniu wniosek o przyznanie mu prawa do odwiedzin.

14. Dnia 17 listopada 1999 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu przychylił się do wniosku skarżącego przyznając mu prawo odwiedzin. W szczególności sąd przyznał mu prawo odwiedzin dzieci 4 razy w miesiącu oraz zabierania ich poza mieszkanie, w którym przebywały. K.P. odwołała się od tej decyzji lecz jej zażalenie zostało oddalone w dniu 14 grudnia 1999 r. Utrudniała ona jednak wykonanie prawa odwiedzin skarżącego, w związku z czym w trakcie trzech kolejnych miesięcy skarżący był zmuszony trzykrotnie korzystać z asysty funkcjonariuszy Policji w celu wyegzekwowania swojego prawa do odwiedzin.

15. W dniu 19 listopada 1999 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu oddalił wniosek K.P. o połączenie do wspólnego rozpoznania postępowania dotyczącego powrotu dzieci i sprawy rozwodowej lub jego zawieszenia. Sąd podał następujące uzasadnienie swojej decyzji:

“Zgodnie z art. 16 Konwencji haskiej po otrzymaniu zawiadomienia o bezprawnym uprowadzeniu lub zatrzymaniu dziecka w rozumieniu art. 3 władze sądowe lub administracyjne umawiającego się Państwa, do którego dziecko zostało uprowadzone lub w którym zostało zatrzymane, nie będą mogły decydować merytorycznie o prawie do opieki dopóki nie zostanie ustalone, że wymogi określone w tej Konwencji co do zwrotu dziecka zostały spełnione. Z tych względów sąd zawiadomił Sąd Okręgowy o konieczności zawieszenia postępowania w sprawie rozwodowej.”

### **C. Postępowanie dotyczące powrotu dzieci**

16. Na rozprawie w dniu 26 listopada 1999 r. sąd zdecydował o dopuszczeniu opinii biegłych.

17. W dniu 11 stycznia 2000 *Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny* w Poznaniu złożył w sądzie opinię odnosząc się do zapytania sądu, czy dobro A. i B. zostanie zagrożone w przypadku ich powrotu do ich ojca we Włoszech. Opinia kończyła się następującymi konkluzjami:

- 1) „Dobro A i B. nie zostanie zagrożone w przypadku ich powrotu do Włoch razem z ich matką. Połączenie dzieci tylko z ojcem skutkowałoby powtórzeniem nieprawidłowej sytuacji jaka ma miejsce obecnie. Ponadto uwzględniając wiek dzieci, a szczególnie wiek B., pozbawienie ich stałej obecności ich matki prowadziłoby do niemożliwości zaspokojenia jej istotnych potrzeb rozwojowych związanych z osobą matki;
- 2) możliwość pozostania dzieci pod opieką ich matki w Polsce można rozważać jedynie w przypadku zapewnienia ich ojcu szerszego udziału w ich życiu, w tym kontaktu bez udziału osób trzecich. Jednak dotychczasowa postawa matki nie daje gwarancji by to prawo i potrzeba dzieci było przestrzegane i zaspokajane.”

18. W dniu 7 lutego 2000 Sąd Rejonowy w Poznaniu przychylił się do wniosku skarżącego o powrót dzieci i nakazał K.P. wydanie dzieci ich ojcu. Sąd orzekł, że zabranie z domu A i B. było niezgodne z art. 3 Konwencji haskiej.

K.P. wniosła odwołanie od tego wyroku do Sądu Okręgowego w Poznaniu.

19. W dniu 15 maja 2000 r. Sąd dla nieletnich w Wenecji przyznał skarżącemu opiekę nad A i B i wydał nakaz ich powrotu do Włoch.

20. W dniach 2 i 16 czerwca 2000 Sąd Okręgowy w Poznaniu przeprowadził rozprawę. W ostatniej dacie przychylił się do apelacji złożonej przez K.P., uchylił orzeczenie z dnia 7 lutego 2000 r. i zwrócił sprawę do ponownego rozpoznania przez sąd rejonowy.

1 W dniu 21 października 2000 r. sąd odbył posiedzenie na którym postanowił o sporządzeniu opinii przez nowych biegłych.

22. W dniu 20 listopada 2000 r. *Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny* w Poznaniu przedłożył Sądowi Rejonowemu w Poznaniu opinię, która kończyła się następującymi wnioskami:

1. Powrót dzieci do Włoch bez matki będzie dla nich trudny, jako że będzie szkodliwy. Zespół biegłych zwraca jednak uwagę, że jest to tego rodzaju szkoda, jakiej doświadczają dzieci dorastające w separacji od jednego z ich rodziców. Dlatego też w naszej poprzedniej opinii zaproponowaliśmy jako najlepsze rozwiązanie powrót dziewczynki do Włoch razem z ich matką (...).

2. Co do zakresu szkody dla małoletnich spowodowanej ich powrotem do Włoch bez ich matki uważamy, że:

- nie ma niebezpieczeństwa szkody fizycznej ponieważ warunki bytowe we Włoszech zapewnione przez ich ojca są odpowiednie (...);

- małoletnie są związane emocjonalnie z matką i będą cierpieć z powodu jej nieobecności – niemożliwym będzie zaspokojenie ich potrzeb rozwojowych związanych z matką, i to będzie powodować dla nich szkodę psychiczną,

3. Ocena całokształtu problemów dzieci spowodowanych ich powrotem do Włoch bez matki prowadzi nas do wniosku, że nie narazi to ich na nieodwracalne szkody, ponieważ:

- wracają do ojca, z którym są związane emocjonalnie,
- czują się do niego przynależne i odgrywał znaczącą rolę jako rodzic. (...);
- wracają do znajomego środowiska, z którym wzrastały, co ułatwi ich adaptację;
- [B] wchodzi w taki wiek, w którym znaczenia nabierają kontakty rówieśnicze i jej potrzeby nie mogą być dłużej zaspokajane wyłącznie w gronie rodziny; wzrasta również w tym okresie rola ojca;
- możliwość adaptacji [A] są nawet większe niż jej młodszej siostry ponieważ koncentruje się ona na problemach związanych z jej życiem szkolnym (...);
- obydwie małoletnie są prawidłowo rozwinięte psychofizycznie i nie wymagają szczególnych warunków do rozwoju.

4. Obie małoletnie są młode i nie osiągnęły stopnia dojrzałości, który umożliwiałby uwzględnienie ich opinii co do tego, z którym z rodziców chcą mieszkać. Poza brakiem dojrzałości małoletnich, wartość ich opinii byłaby wątpliwa z powodu wpływu, jakiemu są obecnie poddawane (...).”

23. W dniu 10 grudnia 2000 r. *Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny* w Poznaniu przedstawił dodatkową opinię. Eksperti zostali przesłuchani w dniach 4 i 5 stycznia 2001 r.

243. W dniu 5 stycznia 2001 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu ponownie przychylił się do wniosku skarżącego o powrót dzieci i nakazał K.P. wydanie

dzieci skarżącemu. Sąd stwierdził, że K.P. bezprawnie zatrzymała dzieci przy sobie. Zauważył również:

“ Sąd zwraca też uwagę, że [K.P.] nie przestrzega porządku prawnego w Polsce skoro nie stosuje się do prawomocnego postanowienia sądu regulującego kontakty ojca z dziećmi (nie pozwala ojcu na zabieranie dzieci poza miejsce ich pobytu). W ten sposób dzieci nie mają możliwości obcowania z ojcem i nie może on uczestniczyć w ich procesie wychowawczym.”

(...)

Sąd pragnie też podkreślić, że nie dopatrzył się w zachowaniu wnioskodawcy naruszenia powagi sądu. Jego gorzkie uwagi kierowane pod adresem wymiaru sprawiedliwości były podyktowane rozpaczą i rozgoryczeniem ojca i były uzasadnione, jako że postępowanie w niniejszej sprawie toczy się już półtora roku, a [K.P.] nadal nie przestrzega postanowienia sądu przyznającego mu prawo odwiedzin.”

25.4 K.P. odwołała się od postanowienia z 5 stycznia 2001 r., ale Sąd Okręgowy w Poznaniu w dniu 1 czerwca 2001 r. oddalił jej zażalenie. Dnia 8 czerwca 2001 r. sąd nadał swej decyzji klauzulę wykonalności.

5. K.P. złożyła kasację od postanowienia sądu z dnia 1 czerwca 2001 r., jednak została ona odrzucona z powodu braku podstaw prawnych do jej wniesienia.

#### **D. Pierwsza próba wykonania decyzji sądu**

27. W dniu 19 lipca 2001 r. skarżący wniósł o egzekucję ostatecznej decyzji sądu z dnia 5 stycznia 2001 r. W dniu 10 września 2001 r. komornik sądowy nakazał K.P. zwrot dzieci skarżącemu w terminie jednego tygodnia. Dnia 27 grudnia 2001 r. sąd nakazał komornikowi wykonanie decyzji sądu. Z powodu niepodporządkowania się przez K.P. decyzji, w dniu 31 grudnia 2001 r., komornik umorzył postępowanie.

28. W dniu 29 października 2001 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu oddalił wniosek K.P. o wstrzymanie egzekucji prawomocnej decyzji sądu.

29. W dniu 8 stycznia 2002 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu nakazał kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie A i B matce zgodnie z art. 598<sup>6</sup> Kodeksu postępowania cywilnego.

30. W dniu 8 stycznia 2002 r. dwóch kuratorów sądowych, w asyście funkcjonariuszy Policji i z towarzyszeniem przedstawiciela włoskiej ambasady, odwiedzili trzy różne domy poszukując A i B. Skarżący był również obecny. W żadnym z miejsc nie odnaleziono dzieci. Pomimo istnienia pewnych wskazówek, że dzieci mogły być w drugim z odwiedzonych domów funkcjonariusze Policji odmówili spełnienia wniosku kuratorów o wejście do drugiego z nich, ponieważ nie mieli nakazu przeszukania.

31. W dniu 16 stycznia 2002 r. K.P. odwołała się od nakazu egzekucji z 8 stycznia 2002 r., ale jej odwołanie zostało w dniu 1 lutego 2002 r.

odrzucone jako prawnie niedopuszczalne. Jej zażalenie na powyższe postanowienie sądu zostało oddalone w dniu 27 maja 2002 r.

32. W dniu 17 stycznia 2002 kurator sądowy złożył w Prokuraturze Okręgowej w Poznaniu wniosek o wszczęcie postępowania karnego przeciwko K.P. zarzucając jej uprowadzenie zgodnie z art. 211 Kodeksu karnego.

33. K.P. wniosła do Sądu Rejonowego w Poznaniu wniosek o wyłączenie sędziego B.B., który jednak został ostatecznie oddalony w dniu 6 sierpnia 2002 r.

### **E. Kolejne próby wyegzekwowania nakazu sądowego**

64. W dniu 31 stycznia 2002 r. dwóch kuratorów w asyście funkcjonariuszy Policji oraz z towarzyszeniem przedstawiciela Ambasady Włoch usiłowało wyegzekwować nakaz sądowy. W domu, który odwiedzili, nie odnaleziono K.P. ani dzieci.

35. W dniach 10 lipca i 30 września 2002 r. kurator poinformował sąd, że jego próby uzyskania informacji o dzieciach pozostają bezskuteczne. W dniu 19 września 2002 r. kurator sądowy zwrócił się z pytaniem, czy A. uczęszcza do szkoły podstawowej. Dnia 7 października 2002 r. dyrektor szkoły potwierdził, że K.P. zapłaciła chesne, jednakże z powodu choroby, A. nie uczęszczała na zajęcia.

36. W dniu 18 października 2002 r. policja poinformowała sąd o miejscu pobytu A. i B. z matką. Kurator udał się pod wskazany adres w dniu 21 października 2002 r. jednak nie było tam dzieci.

37. Najwyraźniej w dniu 7 stycznia 2003 r. K.P. zaproponowała skarżącemu zawarcie ugody. Skarżący odmówił.

38. W dniu 27 stycznia 2003 r. kurator sądowy podjął kolejną próbę odebrania dzieci z ostatniego znanego miejsca ich pobytu, jednakże nie było tam ich śladu.

39. W dniu 28 stycznia 2003 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu nakazał wydanie dzieci kuratorowi w każdym czasie. W dniu 29 stycznia 2003 r. kurator bezskutecznie próbował wykonać nakaz.

40. W lutym 2003 r. Sąd Rejonowy zwrócił się do szeregu instytucji o przekazanie informacji o miejscu pobytu K.P. i dzieci.

41. W dniu 13 lutego 2003 r. Prokuratura Rejonowa w Poznaniu umorzyła postępowanie karne przeciwko K.P., w którym postawiono jej zarzuty uprowadzenia i ukrywania A i B, z uwagi na znikomą szkodliwość społeczną czynów.

W dniu 25 września 2003 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu oddalił zażalenie skarżącego na postanowienie prokuratury z dnia 13 lutego 2003 r. o umorzeniu postępowania karnego przeciwko K.P., w którym zarzucono jej uprowadzenie oraz ukrywanie A i B.

## **F. Ostatnia próba wyegzekwowania nakazu sądowego**

42. W dniu 6 kwietnia 2003 r. dwóch kuratorów sądowych, w asyście funkcjonariuszy Policji i przedstawiciela ambasady Włoch, weszło na teren nieruchomości znajdującej się w B.M., w celu wykonania nakazu sądowego. Nieruchomość składała się z domu oraz działki ziemi, znajdującej się w lesie i należała do lokalnego strażnika leśnego. Dom został otoczony przez funkcjonariuszy Policji, K.P., jej siostra oraz A. i B. znajdowały się w środku. Kiedy kuratorzy weszli do domu A powiedziała, że nie chce wrócić do ojca, a K.P. użyła obraźliwych słów w odniesieniu do skarżącego oraz sądu, który zarządził wydanie dzieci. Następnie kuratorzy wezwali karetkę pogotowia. Po tym, jak lekarz zbadał A i B., kuratorzy zdecydowali, że nie wykonają nakazu sądowego. Kuratorzy sądowi, funkcjonariusze Policji i przedstawiciel włoskiej ambasady opuścili nieruchomość.

43. Natychmiast po próbie odebrania dzieci K.P. wraz z A i B. opuściły leśniczówkę i nadal pozostawały w ukryciu, co najmniej do września 2003 r. Od tamtej pory mieszkają w domu ojca K.P. w P., gdzie dzieci uczęszczają do szkoły.

## **G. Zawieszenie postępowania egzekucyjnego oraz postępowanie dotyczące zmiany nakazu powrotu dzieci**

44. W dniu 25 lipca 2003 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu zawiesił postępowanie egzekucyjne dotyczące powrotu dzieci do skarżącego. Sąd podał następujące przyczyny swojej decyzji:

“ Dnia 5 stycznia 2001 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu (...) wydał postanowienie w sprawie IX Nsm 469/00 nakazując [K.P.] wydanie małoletnich [A i B] ich ojcu [P.P.], który mieszkał we Włoszech. Orzeczenie zostało wydane na podstawie Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzeniu dziecka za granicę.

Postanowienie zostało zaskarżone. Dnia 1 czerwca 2001 r. Sąd Okręgowy oddalił odwołanie [K.P.] i Prokuratora Rejonowego. Obecnie postanowienie jest prawomocne i wykonalne.

[K.P.] od ponad dwóch lat ukrywa się z dziećmi i uniemożliwia wykonanie postanowienia. Ostatnio wróciła do swego pierwotnego miejsca pobytu i na podstawie art. 577 Kodeksu postępowania cywilnego złożyła wniosek o odrzucenie wniosku [P.P.] o wydanie dzieci.

Sąd nabrał wątpliwości czy dopuszczalne jest dokonanie zmiany postanowienia wydanego na podstawie Konwencji Haskiej i wydanie orzeczenia przeciwnego na podstawie art. 577 Kodeksu postępowania cywilnego. W związku z tymi wątpliwościami sąd postanowił przekazać sprawę (...) - jako budzącą poważne wątpliwości - Sądowi Okręgowemu.

Jednocześnie sąd do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy wstrzymał egzekucję.”

45. W dniu 2 września 2003 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił zażalenie skarżącego na postanowienie z dnia 25 lipca 2003 r.

46. W dniu 19 września 2003 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił wniosek Sądu Rejonowego z dnia 25 lipca 2003 r. i zwrócił sprawę Sądowi Rejonowemu. Sąd stwierdził, że jest możliwa zmiana decyzji sądu o wydaniu nieletnich, jednakże postępowanie takie musi być oparte na Konwencji haskiej, a decyzja uwzględniać zasady odzwierciedlone w Europejskiej Konwencji praw człowieka i podstawowych wolności. W szczególności zmiana nakazu wydania nie może być konsekwencją niemożności podjęcia przez władze wszystkich środków, których racjonalnie można oczekiwać w celu wyegzekwowania postanowienia.

47. W dniu 14 października 2003 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu zdecydował o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego aż do momentu ostatecznego rozstrzygnięcia wniosku K.P. o zmianę postanowienia sądu nakazującego zwrócenie dzieci skarżącemu.

48. W dniu 5 stycznia 2004 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu odbyło się posiedzenie w ramach postępowania w przedmiocie wniosku K.P. o zmianę decyzji sądu o zwróceniu dzieci. W jego trakcie sąd wysłuchał wyjaśnień K.P.

7. W dniu 7 marca 2004 skarżący zwrócił się do sądu z wnioskiem o ustalenie jego kontaktów z dziećmi. Podczas posiedzenia w dniu 25 października 2004 r. strony uzgodniły, że skarżący będzie miał prawo do 2 rozmów telefonicznych z A i B. miesięcznie. Postanowienia te zostały zmienione dnia 15 kwietnia 2005 r. przez Sąd Rejonowy w Poznaniu, który zdecydował, że skarżący będzie mógł odwiedzać swoje córki za każdym razem, kiedy przyjedzie do Polski oraz że będzie mógł zabrać je poza miejsce ich pobytu.

508. W dniu 27 marca 2005 r. skarżący spotkał się ze swoimi córkami po raz pierwszy od 2001 r. Spotkanie odbyło się w domu ojca K.P. Skarżącemu zezwolono na rozmowę ze starszą córką A., jednakże dziadek, w asyście dwóch prywatnych ochroniarzy, nie dopuścił skarżącego do wejścia na drugie piętro domu, żeby zobaczyć swoją młodszą córkę.

51. Dnia 7 czerwca 2005 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu uchylił decyzję z dnia 5 stycznia 2001 r. i zdecydował, że dzieci nie zostaną skarżącemu zwrócone. Sąd, na podstawie art. 13 Konwencji haskiej, uzasadnił zmianę swoich ostatecznych decyzji zarządzających powrót dzieci do Włoch powołując się na szkodę psychiczną lub znalezienie się w sytuacji nie do zniesienia, na jakie dzieci naraziłby powrót do Włoch. Sąd oparł swoją decyzję na wynikach wizyt, jakie zostały przeprowadzone w miejscu zamieszkania dzieci we wrześniu i październiku 2003 r. oraz opinii Rodzinnego Ośrodka Diagnostyczno-Konsultacyjnego w Poznaniu z dnia 27 października 2003 r. Sąd uznał, że podczas swojego sześcioletniego pobytu w Polsce dziewczynki całkowicie zasymilowały się z krajem, mówiły po polsku i zapomniały swoje życie we Włoszech. Ich więź emocjonalna z matką

była bardzo silna. Więż emocjonalna między A i jej ojcem została zaburzona, gdyż dziewczynka odrzuciła go, nie akceptowała go i pragnęła zostać ze swoją matką w Polsce. Relacje między skarżącym a jego młodszą córką B zostały ocenione przez biegłych jako przytłumione. W tych okolicznościach sąd uznał, że dobro dzieci wymaga uchylecia decyzji nakazujących ich powrót do Włoch, gdyż rozdzielanie A i B od ich matki mogło by zagrażać ich zdrowiu psychicznemu oraz narażić je na sytuację nie do zniesienia.

9. W dniu 8 lipca 2005 r. skarżący, reprezentowany przez swojego prawnika, złożył odwołanie od decyzji.

53. W dniu 11 października 2005 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił odwołanie skarżącego. Orzeczenie jest prawomocne.

54. W dniu 28 listopada 2005 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu podsumował postępowanie egzekucyjne i zdecydował, że w świetle orzeczenia z dnia 7 czerwca 2005 r. egzekucja nakazu wydania dzieci powinna zostać ostatecznie umorzona.

55. Jednocześnie sprawą skarżącego zajmowały się sądy włoskie. W dniu 24 lutego 2005 r. Sąd w Wenecji przyznał skarżącemu wyłączne prawo opieki nad A i B. Dnia 28 listopada 2005 r. Sąd w Wenecji wydał decyzję pozbawiającą K.P. praw rodzicielskich względem A i B. Decyzja jest ostateczna.

## **H. Nakaz zatrzymania skarżącego**

106. W dniu 1 grudnia 1999 r., w ramach postępowania rozwodowego wszczętego na wniosek K.P., Sąd Okręgowy w Poznaniu zasądził od skarżącego alimenty na rzecz dzieci w wysokości 1.000 zł miesięcznie. Skarżący oświadczył, że został poinformowany o powodach tej decyzji w grudniu 2000 r.

5711. W związku z tym, że skarżący nie płacił alimentów, Prokuratura Rejonowa w Poznaniu, na wniosek K.P., wszczęła przeciwko niemu postępowanie karne. Dnia 25 stycznia 2002 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu wydał postanowienie o tymczasowym aresztowaniu skarżącego na okres jednego miesiąca. W następstwie tej decyzji prokuratura wydała nakaz jego aresztowania.

5812. W dniu 14 października 2002 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu z urzędu uchylił swoją decyzję z dnia 1 grudnia 1999 r.

5913. W dniu 20 lipca 2004 r. adwokat skarżącego wniósł o zmianę środka zapobiegawczego nałożonego na jego klienta.

6014. Dnia 22 lipca 2004 r. Prokuratura Rejonowa w Poznaniu oddaliła wniosek uznając, że poręczenie majątkowe nie zapewni stawiennictwa skarżącego na procesie. Decyzja została utrzymana w mocy przez Sąd Rejonowy w Poznaniu w dniu 19 października 2004 r.

6115. Kolejny wniosek o uchylenie tymczasowego aresztowania został oddalony przez Prokuraturę Rejonową w Poznaniu w dniu 15 stycznia 2005 r. Obrońca skarżącego odwołał się od tej decyzji.

62. W dniu 9 marca 2005 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu przychylił się do zażalenia i uchylił tymczasowe aresztowanie skarżącego. Sąd ustalił, iż przyczyny, dla których zastosowano tymczasowe aresztowanie, niemożność ustalenia adresu skarżącego w Polsce, przestały mieć znaczenie z uwagi na to, że wyznaczył swojego pełnomocnika w sprawie. Co więcej, nie zostało w żaden sposób udowodnione, że skarżący będzie się uchylał od wymiaru sprawiedliwości.

### **I. Postępowanie dotyczące alimentów oraz rozvodu**

6316. W toku postępowania rozwodowego, w dniu 17 maja 2004 r., Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił wniosek K.P. o zasądzenie od skarżącego alimentów na dzieci. Sąd orzekł, iż skoro K.P. przetrzymuje dzieci niezgodnie z prawem i uniemożliwia wykonanie prawomocnych orzeczeń, utrzymanie dzieci powinno pozostać jedynie w zakresie jej odpowiedzialności.

64. W dniu 7 września 2004 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił apelację K.P. od tego wyroku.

65. W dniu 11 stycznia 2005 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił kolejny wniosek złożony przez K.P. o przyznanie jej dzieciom alimentów od skarżącego. Jej apelacja od powyższego wyroku została oddalona w dniu 15 lutego 2005 r. przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu.

## **II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA**

### **A. Konwencja haska z dnia 25 października 1980 dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę**

6617. Konwencja haska została opublikowana w polskim Dzienniku Ustaw w dniu 25 września 1995 r. Art. 7 Konwencji haskiej brzmi następująco:

“Organy centralne powinny ze sobą współdziałać i popierać współpracę między właściwymi władzami w ich odnośnych państwach w celu zapewnienia niezwłocznego powrotu dzieci oraz realizacji innych celów niniejszej konwencji.

W szczególności powinny one bezpośrednio lub przy pomocy jakiegokolwiek pośrednictwa podejmować wszelkie odpowiednie środki w celu:

- a) ustalenia miejsca przebywania dziecka bezprawnie uprowadzonego lub zatrzymanego;

- b) zapobieżenia dalszemu zagrożeniu dla dziecka lub dalszym szkodom dla zainteresowanych stron przez podjęcie lub spowodowanie podjęcia środków tymczasowych;
- c) zapewnienia dobrowolnego wydania dziecka lub doprowadzenia do polubownego rozwiązania sporu;
- d) jeżeli okaże się to potrzebne - wymiany informacji dotyczących sytuacji społecznej dziecka;
- e) przekazywania informacji o charakterze ogólnym dotyczących przepisów ustawodawstwa ich państwa, odnoszących się do stosowania konwencji;
- f) wszczęcia lub ułatwienia wszczęcia postępowania sądowego lub administracyjnego w celu uzyskania powrotu dziecka, a w stosownych wypadkach - ustalenia lub skutecznego wykonywania prawa do odwiedzin
- g) przyznania lub ułatwienia, w stosownych wypadkach, pomocy sądowej i prawnej, łącznie z udziałem adwokata i doradcy prawnego;
- h) podjęcia niezbędnych działań administracyjnych, jakie mogą być konieczne i požądane do zapewnienia bezpiecznego powrotu dziecka;
- i) wzajemnego informowania się na temat funkcjonowania konwencji oraz, tak dalece jak to jest możliwe, usuwania wszelkich przeszkód powstałych przy jej stosowaniu.”

#### 67. Zgodnie z art. 11:

„Władze sądowe lub administracyjne każdego Umawiającego się Państwa powinny podejmować niezwłoczne działania w celu powrotu dziecka. Jeżeli dana władza sądowa lub administracyjna nie podejmie decyzji w ciągu sześciu tygodni od daty wpłynięcia wniosku, wnioskodawca lub organ centralny państwa wezwanego, z własnej inicjatywy lub na wniosek organu centralnego państwa wzywającego, może żądać przedstawienia powodów zwłoki...”

#### 68. Art. 13 stanowi, co następuje :

„Bez względu na postanowienia artykułu poprzedzającego władza sądowa lub administracyjna państwa wezwanego nie jest obowiązana zarządzić wydanie dziecka, jeżeli osoba, instytucja lub organizacja sprzeciwiająca się wydaniu dziecka wykaże, że:

- a) osoba, instytucja lub organizacja opiekująca się dzieckiem faktycznie nie wykonywała prawa do opieki w czasie uprowadzenia lub zatrzymania albo zgodziła się lub później wyraziła zgodę na uprowadzenie lub zatrzymanie; lub
- b) istnieje poważne ryzyko, że powrót dziecka naraziłby je na szkodę fizyczną lub psychiczną albo w jakikolwiek inny sposób postawiłby je w niekorzystnej sytuacji.

Władza sądowa lub administracyjna może również odmówić zarządzenia powrotu dziecka, jeżeli stwierdzi, że dziecko sprzeciwia się powrotowi oraz że osiągnęło ono wiek i stopień dojrzałości, przy którym właściwe jest uwzględnienie jego opinii.

Przy ocenie okoliczności określonych w niniejszym artykule władza sądowa lub administracyjna powinna brać pod uwagę informacje dotyczące sytuacji społecznej dziecka, dostarczone przez organ centralny lub inną właściwą władzę państwa miejsca stałego pobytu dziecka.”

## **B. Polski Kodeks postępowania cywilnego**

6918. Kodeks postępowania cywilnego z 1964 roku w art. 577 przewiduje:

„Sąd opiekuńczy może zmienić swe postanowienie nawet prawomocne, jeżeli wymaga tego dobro osoby, której postępowanie dotyczy.”

7019. Nowelizacja Kodeksu, wprowadzona 19 lipca 2001 r., która weszła w życie 27 września 2001 r., obejmuje postępowanie dotyczące powrotu dziecka na podstawie Konwencji haskiej.

71. Przepis art. 598<sup>6</sup> stanowi, że jeżeli zobowiązany do oddania dziecka nie zastosuje się do postanowienia sądu, sąd zleci kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie tej osoby.

Zgodnie z art. 598<sup>10</sup>:

„Na żądanie kuratora sądowego Policja jest zobowiązana do udzielenia mu pomocy przy czynnościach związanych z przymusowym odebraniem osoby [małoletniej].”

Art. 598<sup>11</sup> § 1 stanowi:

„Jeżeli przymusowe odebranie [małoletniego] napotyka przeszkody na skutek ukrycia tej osoby lub na skutek innej czynności przedsięwziętej w celu udaremnienia wykonania orzeczenia, kurator sądowy zawiadomi prokuratora.”

Zgodnie z art. 598<sup>12</sup>:

§ 1. Przy odbieraniu [małoletniego] kurator sądowy powinien zachować szczególną ostrożność i uczynić wszystko, aby dobro tej osoby nie zostało naruszone, a zwłaszcza aby nie doznała ona krzywdy fizycznej lub moralnej. W razie potrzeby kurator sądowy może zażądać pomocy organu opieki społecznej lub innej powołanej do tego instytucji.

§ 2. Jeżeli skutek wykonania orzeczenia miałoby doznać poważnego uszczerbku dobro [małoletniego], kurator sądowy wstrzyma się z wykonaniem orzeczenia do czasu ustania zagrożenia, chyba że wstrzymanie wykonania orzeczenia stwarza poważniejsze zagrożenie dla tej osoby.

7220. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego, w zakresie prawa do odwiedzin, jeśli rodzic zobowiązany decyzją sądu do respektowania prawa drugiego z rodziców do kontaktu z dzieckiem odmawia mu tego prawa, decyzja o prawie do kontaktów do dziecka podlega egzekucji. Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego dotyczące egzekucji zobowiązań o charakterze niemajątkowym mają zastosowanie do egzekucji decyzji sądu w

sprawach o prawa rodzicielskie oraz dostępu do dzieci (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1976 r., III CZP 94/75, OSNCP 1976 7-8)

73. Jeśli sąd rodzinny zobowiązuje rodzica wykonującego władzę rodzicielską do zapewnienia drugiemu z rodziców kontaktu z dzieckiem, przepis art. 1050 Kodeksu postępowania cywilnego stosuje się do wykonania tego obowiązku. Przepis ten stanowi:

“1. Jeżeli dłużnik ma wykonać czynność, której inna osoba wykonać za niego nie może, a której wykonanie zależy wyłącznie od jego woli, sąd, w którego okręgu czynność ma być wykonana, na wniosek wierzyciela po wysłuchaniu stron wyznaczy dłużnikowi termin do wykonania i zagrozi mu grzywną na wypadek, gdyby w wyznaczonym terminie czynności nie wykonał.

2. Jeżeli wykonanie czynności wymaga wydatków pieniężnych lub dostarczenia materiałów, a obowiązek dostarczenia ich ciąży na wierzycielu, sąd przystąpi do egzekucji w myśl paragrafu poprzedzającego dopiero po wykazaniu przez wierzyciela, że dokonał czynności, od których zależy obowiązek dłużnika, chyba że tytuł egzekucyjny zawiera w tym względzie inne zarządzenie.”

7421. Art. 1092 Kodeksu stanowił:

„Przy odbieraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką komornik powinien zachować szczególną ostrożność i uczynić wszystko, aby osoba ta nie doznała krzywdy fizycznej lub moralnej. Komornik powinien zażądać pomocy organu opieki społecznej lub innej powołanej do tego instytucji, a w razie potrzeby pomocy biegłego.”

## C. Polski Kodeks karny

75. Art. 211 Kodeksu karnego z 1997 r. stanowi co następuje:

„Kto, wbrew woli osoby powołanej do opieki lub nadzoru, uprowadza lub zatrzymuje małoletniego poniżej lat 15 albo osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”

## PRAWO

### I. ZARZUT NARUSZENIA ART. 8 KONWENCJI

7622. Skarżący zarzucił naruszenie art. 8 Konwencji w związku z brakiem wyegzekwowania przez władze krajowe decyzji polskich sądów dotyczących jego prawa odwiedzin oraz powrotu jego córek do Włoch. Art. 8 Konwencji w odpowiednim zakresie przewiduje, że:

“ 1. Każdy ma prawo do poszanowania swej prywatności oraz życia rodzinnego....

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub

dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności osób.”

### **A. Stanowiska stron**

7723. Skarżący zarzucił, że władze nie podjęły poważnych kroków w celu wykonania decyzji gwarantujących mu prawo do widywania się z córkami oraz nakazujących powrót dzieci do Włoch. Podniósł także w dalszej kolejności, że nic nie zostało zrobione w celu odnalezienia jego córek, które za każdym razem gdy miała nastąpić wizyta władz były ukrywane przez ich matkę oraz jej rodzinę. Poza tym skarżący twierdził, że prowadzone przeciw niemu postępowanie karne *de facto* pozbawiło go możliwości wykonywania prawa odwiedzin, gdyż nie mógł przyjechać do Polski w obawie przed aresztowaniem.

7824. W zakresie prawa do odwiedzin Rząd argumentował, że władze krajowe przyznały skarżącemu dostęp do dzieci. Potwierdził jednak, że skuteczne wykonanie tych decyzji było udaremniane przez K.P. Ponadto Rząd podnosił, że skarżący w pewnym stopniu przyczynił się do tego, że jego prawo do odwiedzania nie było wykonywane. Odniósł się w tej mierze do postępowania karnego wszczętego przeciw skarżącemu w związku z niepłaceniem alimentów na dzieci przez okres niemal trzech lat pomiędzy 1999 a 2002 r., w związku z czym wydano nakaz jego zatrzymania. Zdaniem Rządu to właśnie strach przed aresztowaniem powstrzymywał skarżącego od przyjazdu do Polski i złożenia wizyty dzieciom.

### **B. Stanowisko Rządu Włoch**

7925. Rząd Włoch pragnie wyrazić zaniepokojenie tym, że upływ czasu mógł mieć nieodwracalne konsekwencje dla relacji między skarżącym a jego dziećmi, nie tylko z perspektywy praw skarżącego z art. 8 Konwencji, ale również z powodu negatywnych skutków utraty jednego z rodziców dla rozwoju dzieci. Rząd ubolewał, że władze nie próbowały podjąć innych pośrednich kroków, które mogłyby przynieść pozytywne rezultaty, w celu ułatwienia skarżącemu ponownego połączenia z jego córkami, takich jak pomoc psychologiczna dla dzieci i rodzica, a w poważniejszych przypadkach, umieszczenie dzieci w publicznym ośrodku opieki.

## C. Stanowisko Trybunału

### 1. Zasady ogólne

8026. Trybunał przypomina, że zasadniczym celem art. 8 jest ochrona jednostki przed arbitralnym działaniem władz publicznych. Nieodłącznie związane ze skuteczną „ochroną” życia rodzinnego są ponadto pozytywne obowiązki. W obu kontekstach należy skupić się na zachowaniu prawidłowej równowagi pomiędzy konkurencyjnymi interesami jednostki i interesem społeczności jako ogółu; także w obu z nich Państwo zachowuje określony margines uznania (zob.. *Keegan p. Irlandii*, wyrok z 26 maja 1994, Serie A nr. 290, str. 19, § 49).

8127. W odniesieniu do obowiązku Państwa do podjęcia środków pozytywnych Trybunał wielokrotnie stwierdzał, że art. 8 zawiera w sobie prawo rodzica do podjęcia kroków zmierzających do ponownego połączenia z jego dzieckiem oraz zobowiązanie władz krajowych do ułatwienia mu takiego połączenia (zob., m.in. *Ignaccolo-Zenide p. Rumunii*, nr. 31679/96, § 94, ETPC 2000 - I; *Nuutinen p. Finlandii*, nr 32842/96, § 127, ETPC 2000-VIII oraz *Iglesias Gil i A.U.I. p. Hiszpanii*, nr 56673/00, § 49, ETPC 2003-V).

8228. W sprawach dotyczących egzekucji orzeczeń z zakresu prawa rodzinnego Trybunał wielokrotnie stwierdzał, że decydującym jest, czy władze krajowe w celu ułatwienia egzekucji podjęły wszelkie niezbędne środki, jakich można rozsądnie oczekiwać w szczególnych okoliczności każdej sprawy, w celu doprowadzenia do skutecznego wykonania decyzji. (zob. *Hokkanen p. Finlandii*, wyrok z dnia 23 września 1994 r., Serie A nr 299-A, § 53; *Ignaccolo-Zenide*, cyt. pow, §96; *Nuutinen*, cyt. pow., §128 i *Sylvester p. Austrii*, nr 36812/97 i 40104/98, § 59, z dnia 24 kwietnia 2003 r.).

8329. W sprawach tego rodzaju, adekwatność środka jest oceniana przez pryzmat szybkości jego wdrożenia, jako że upływ czasu może mieć nieodwracalne konsekwencje dla relacji między dzieckiem i rodzicem, który z nim nie mieszka. W postępowaniu prowadzonym na podstawie Konwencji haskiej z 25 października 1980 r. dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę jest to tym istotniejsze, że jej art. 11 wymaga od właściwych organów sądowych i administracyjnych szybkiego działania w postępowaniu o powrót dzieci i każdorazowa beczynność trwająca dłużej niż sześć tygodni może dawać podstawę do żądania stwierdzenia przyczyn opóźnienia (zob. *Ignaccolo-Zenide*, cyt. pow, § 102, i *H.N. p. Polsce*, nr 77710/01, §§ 78 i 83, z dnia 13 września 2005 r.).

8430. Trybunał ponadto stwierdzał, że mimo że użycie środków przymusu wobec dzieci nie jest pożądane w tak wrażliwym polu działania, nie można wykluczyć użycia sankcji w przypadku niezgodnego z prawem

zachowania rodzica, z którym dziecko mieszka (zob. *Ignaccolo-Zenide*, cyt. pow., § 106).

8531. W końcu Trybunał przypomina, że Konwencja musi być stosowana zgodnie z zasadami prawa międzynarodowego, w szczególności dotyczącego międzynarodowej ochrony praw człowieka (zob. *Streletz, Kessler i Krenz p. Niemcom* [WI], nr 34044/96, 35532/97 i 44801/98, § 90, ETPC 2001-II oraz *Al-Adsani p. Zjednoczonemu Królestwu* [WI], nr 35763/97, § 55, ETPC 2001-XI). W związku z tym Trybunał uznaje, że pozytywne obowiązki, jakie art. 8 Konwencji nakłada na Państwa-Strony w przedmiocie połączenia rodzica z jego dziećmi muszą być interpretowane w świetle postanowień Konwencji haskiej, tym bardziej gdy Państwo odpowiedzialne jest sygnatariuszem tego instrumentu (zob. *Ignaccolo-Zenide*, cyt. pow., § 95).

## 2. Zastosowanie zasad ogólnych do niniejszej sprawy

8632. W pierwszej kolejności Trybunał zauważa, że bezspornym było, że więzi pomiędzy skarżącym a A i B mieszczą się w pojęciu życia rodzinnego w rozumieniu art. 8 Konwencji.

87. Trybunał odnotowuje, że istotą skargi jest brak wyegzekwowania decyzji nakazujących powrót dzieci do Włoch. W świetle powyższych zasad tym, co jest decydujące w niniejszej sprawie jest ustalenie, czy polskie władze podjęły wszelkie konieczne odpowiednie kroki w celu ułatwienia wykonania tych decyzji. Ponadto Trybunał przypomina, że kluczowa jest szybkość realizacji powrotu dzieci, jako że skarżący złożył wnioski do sądów w trybie pilnym właśnie po to, aby chronić jednostkę przed jakąkolwiek szkodą jaka może wynikać z upływu czasu (zob. *H. N.*, cyt. pow. §77 i §78).

8833. Trybunał zauważa, że władze krajowe najpierw zdecydowały o powrocie dzieci do skarżącego (orzeczenie stało się prawomocne w dniu 8 czerwca 2001 r., a następnie usiłowały wykonać zarządzenia o powrocie. Jednakże nakaz nie został nigdy wykonany, a w dniu 7 czerwca 2005 r. sąd krajowy orzekł, że nastąpiła zmiana okoliczności i powrót dzieci do Włoch narażał je na poważne ryzyko w rozumieniu art. 13 (b) Konwencji haskiej. W tym kontekście Trybunał przypomina, że zmiana odpowiednich okoliczności faktycznych może wyjątkowo uzasadniać niewykonanie prawomocnego orzeczenia nakazującego powrót. Jednak mając na uwadze pozytywne zobowiązania Państwa z art. 8 Konwencji i ogólny wymóg poszanowania praworządności, Trybunał musi upewnić się, że zmiana wskazanych okoliczności nie była spowodowana zaniechaniem podjęcia przez Państwo wszelkich środków, jakich można by racjonalnie oczekiwać w celu ułatwienia wykonania nakazu powrotu (zob. *Sylvester*, cyt. pow., § 63).

8934. Trybunał dostrzega, że w postępowaniu dotyczącym wniosku skarżącego o powrót dzieci, kilkakrotnie nastąpiły okresy bezczynności, a każdy z nich trwał kilka miesięcy. W szczególności podjęcie decyzji przez sąd apelacyjny trwało od 2 lutego do 3 czerwca 2000 r. i podobnie nie było żadnego posiedzenia w okresie pomiędzy 16 czerwca a 21 października 2000

r. w Sadzie Rejonowym oraz w okresie pomiędzy 5 stycznia a 1 czerwca 2001 r. w Sądzie Okręgowym w Poznaniu. Trybunał stwierdza, że nie przedstawiono satysfakcjonującego wyjaśnienia dla uzasadnienia tych opóźnień.

350. W odniesieniu do następującego dalej postępowania egzekucyjnego, prowadzonego przez komornika sądowego, Trybunał również zauważa, że skarżący złożył wniosek o egzekucję orzeczenia sądu w dniu 19 lipca 2001 r., jednakże komornik zażądał od K. P. powrotu dzieci dopiero w dniu 10 września 2001 r. Z uwagi na jej odmowę podporządkowania się wezwaniu, komornik umorzył postępowanie po trzech miesiącach, w dniu 31 grudnia 2001 r. Te okresy bezczynności należy przypisać władzom krajowym.

9136. Trybunał zauważa również, że kuratorzy sądowi, po tym jak podjęli próby odnalezienia A i B w styczniu 2002 r., pozostali praktycznie bezczynni aż do terminu kolejnej próby zlokalizowania dzieci, która miała miejsce w dniu 21 października 2002 r. (zob. pkt 34 i 36 powyżej).

Trybunał odnotowuje, że gdy w końcu w dniu 3 kwietnia 2003 r. władzom udało się wreszcie odnaleźć dzieci, okoliczności były takie, że nie można było ich przenosić.

92. Trybunał przyznaje, że problematyczność niniejszej sprawy wynikała z faktu, że K.P. ukrywała A. i B. i że w dniu 3 kwietnia 2003 r. odmówiła wydania ich kuratorowi i policji. Chociaż użycie środków przymusu wobec dzieci nie jest wskazane, Trybunał przypomina, że nie można wykluczyć użycia sankcji w sytuacji bezprawnego zachowania rodzica, z którym dzieci mieszkają. W tym kontekście Trybunał zauważa, że podczas gdy nie było wątpliwości, że K.P. bezprawnie zabrała dzieci i że unikała wykonania prawomocnego orzeczenia sądu nakazującego oddanie A i B, władze krajowe umorzyły postępowanie karne przeciwko niej, stwierdzając że uprowadzenie i ukrywanie dzieci charakteryzowało się „niską społeczną szkodliwością” (zob. pkt 18 i 41 powyżej).

9337. Nie zapominając o trudnościach wywołanych oporem matki dzieci, Trybunał stwierdza, że upływ czasu był w dużej mierze spowodowany sposobem prowadzenia sprawy przez władze. W związku z tym Trybunał przypomina, że skuteczna ochrona życia rodzinnego wymaga, by przyszłe relacje między rodzicami i dziećmi nie były determinowane zwykłym upływem czasu (zob. *W. p Zjednoczonemu Królestwu*, wyrok z dnia 8 lipca 1987 r., Serie A nr 121, p. 29, § 65 i *Sylvester*, cyt. pow., § 69).

9438. W końcu Trybunał zauważa, że jego zadaniem w niniejszej sprawie nie jest badanie kwestii zgodności z prawem czy arbitralności decyzji o tymczasowym aresztowaniu skarżącego, wydanej w styczniu 2002 r. Trybunał ma również świadomość, że postępowanie karne przeciwko skarżącemu zostało wszczęte w związku z niepłaceniem przez niego alimentów na rzecz córek, zasądzonych przez sąd w dniu 1 grudnia 1999 r. Niemniej jednak, decyzja ta obowiązywała do 14 października 2002, gdy władze przedłużyły tymczasowe aresztowanie do marca 2005 r. W tym czasie

sądy krajowe uznały za bezzasadne inne wnioski o alimenty, składane przez K.P. (zob. pkt 63 i 65 powyżej). Trybunał uważa zatem, w szczególnych okolicznościach niniejszej sprawy, że utrzymywanie przez okres ponad trzech lat tymczasowego aresztowania wobec skarżącego, mimo że wynikało z jego własnej decyzji o niełożeniu na swoje dzieci, utrudniało mu przyjazd do Polski w celu zobaczenia się z dziećmi oraz nie pomogło w wykonaniu decyzji sądu nakazującej ich wydanie.

9539. Mając powyższe na względzie Trybunał stwierdza, że polskie władze nie podjęły bezzwłocznie wszelkich działań, jakich można by od nich racjonalnie oczekiwać w celu wykonania nakazu zarządzającego powrót dzieci i w związku z tym ochronić prawo do widzeń skarżącego, naruszając tym samym jego prawo do ochrony życia rodzinnego, gwarantowane art. 8 Konwencji.

W związku z tym doszło do naruszenia art. 8 Konwencji.

9640. Mając na uwadze stwierdzone już naruszenie art. 8 Trybunał uważa, że nie jest konieczne odrębne badanie drugiego aspektu skargi wniesionej przez skarżącego, mianowicie kwestii niewyegzekwowania prawa do kontaktów, głównie w latach 2001-2005. Trybunał zauważa, że brak kontaktu między skarżącym i jego dziećmi we wskazanym okresie był w głównej mierze spowodowany tym, że władze nie odnalazły dzieci, które K.P. ukrywała w celu uniknięcia wykonania nakazu powrotu, wydanego na podstawie Konwencji haskiej oraz postanowieniem o tymczasowym aresztowaniu skarżącego, który utrudnił jego przyjazd do Polski. Powyższe okoliczności zostały wzięte przez Trybunał pod uwagę przy dokonywaniu powyższej oceny, co skutkowało stwierdzeniem, że władze krajowe nie zapewniły poszanowania życia rodzinnego skarżącego.

## II. ZARZUT NARUSZENIA ART. 6 UST.1 KONWENCJI

97. Skarżący zarzucił, że prawomocne orzeczenia sądu nie zostały wykonane w zakresie dotyczącym jego prawa kontaktów i nakazującym powrót jego córek do Włoch na podstawie art. 6 ust. 1 Konwencji, którego właściwy fragment brzmi następująco:

„Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ...”

### A. Stanowiska stron

98. Skarżący podniósł, iż mimo że władze krajowe uznały jego prawo do połączenia z dziećmi i pozytywnie rozpatrzyły jego wniosek złożony w trybie Konwencji haskiej, nie były w stanie wyegzekwować owych decyzji. Skarżący podkreślił, że nie powinno sprawiać trudności znalezienie kobiety z dwójką dzieci, która utrzymywała trwałe relacje ze swoją rodziną i

przyjaciółmi. Stwierdził, że jego prawo do skutecznego wykonania prawomocnych decyzji krajowych, które stanowi część prawa dostępu do sądu, nie było respektowane przez polskie władze.

99. Pozwany Rząd odrzucił te argumenty. Stwierdził, że władze działały starannie i kilkakrotnie próbowały wykonać decyzje. Ich wysiłki były nieskuteczne z powodu ukrywania się przez K.P. wraz z dziećmi. Pozwany Rząd podkreślił, że sprawa była szczególnie skomplikowana, ponieważ dotyczyła wrażliwych spraw rodzinnych związanych z nieletnimi.

## **B. Stanowisko Rządu Włoch**

10041. Rząd włoski podnosił, że nie wykonując ostatecznych decyzji sądu pozwane Państwo pozbawiło je jakiejkolwiek skuteczności, co zrodziło poważną kwestię prawa do sądu gwarantowanego art. 6 Konwencji.

## **C. Ocena Trybunału**

101. Trybunał przypomina różnicę charakteru dóbr chronionych art. 6 i art. 8 Konwencji. Podczas gdy art. 6 zawiera gwarancje proceduralne, mianowicie „prawo do sądu” przy rozstrzyganiu o „cywilnych prawach i obowiązkach” jednostki, art. 8 służy szerszemu celowi, jakim jest zapewnienie właściwego poszanowania, *inter alia*, życia rodzinnego. Różnica między celami, jakim służą odpowiednie gwarancje przewidziane art. 6 i 8, może w konkretnych okolicznościach, uzasadniać ocenę tego samego stanu faktycznego na podstawie obu przepisów (zob. np. *McMichael p. Zjednoczonemu Królestwu*, wyrok z 24 lutego 1995 r., Serie A nr 307-B, str. 57, § 91).

10242. W niniejszej sprawie Trybunał uznaje, że brak poszanowania życia rodzinnego skarżącego wynikający z niewykonania ostatecznego orzeczenia ws. powrotu [dzieci] jest istotą jego skargi. Mając na uwadze powyższ ustalenia na gruncie art. 8, które skupiają się na braku wyegzekwowania prawocnego orzeczenia sądu, Trybunał uznaje, że nie jest konieczne badanie stanu faktycznego również co do art. 6 (zob. *Sylvester p. Austrii*, cyt. pow., § 76). Biorąc pod uwagę powyższy wniosek Trybunał nie uważa za konieczne odrębne badanie zarzutów skarżącego co do nieskuteczności egzekucji jego prawa do wizyt.

## **III. ZASTOSOWANIE ART. 41 KONWENCJI**

10343. Przepis art. 41 Konwencji stanowi:

“Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeżeli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi taka

potrzeba, o przyznaniu słusznego zadośćuczynienia pokrzywdzonej stronie.”

### A. Szkoda

104. Skarżący domagał się kwoty 39.100 euro tytułem szkody majątkowej, kosztów czterdziestu sześciu podróży jakie odbył pomiędzy Włochami a Polską w związku z postępowaniem egzekucyjnym oraz w celu odwiedzin dzieci w Polsce. Skarżący stwierdził, że odbył osiem podróży w 1999 r., dwadzieścia cztery w 2000 r. oraz dwanaście w 2001 r. Dodatkowo odbył jedną podróż w 2002 i jedną w 2005 r.

Co do szkody niemajątkowej skarżący domagał się kwoty 50.000 euro tytułem zadośćuczynienia za cierpienia doznane przez niego i jego dzieci.

105. Rząd podniósł, że brak jest związku przyczynowego między żądaniami finansowymi skarżącego co do szkody majątkowej, a zarzucanymi naruszeniami Konwencji. W odniesieniu do szkody niemajątkowej Rząd wskazał, że suma żądana przez skarżącego jest nadmierna i nieuzasadniona.

106. W odniesieniu do kosztów podróży i pobytu, związanych z odwiedzinami dzieci oraz egzekucją nakazu powrotu dzieci na podstawie Konwencji haskiej, żądanych przez skarżącego tytułem szkody majątkowej, Trybunał uznaje za właściwe orzeczenie o nich razem z kosztami i wydatkami.

107. 44Co do szkody niemajątkowej Trybunał nie widzi powodu aby wątpić, że skarżący doznał cierpień psychicznych w związku z brakiem wyegzekwowania nakazu powrotu [dzieci] i uznaje, że samo tylko stwierdzenie naruszenia nie będzie stanowić wystarczającego słusznego zadośćuczynienia. Mając na uwadze kwoty przyznawane w podobnych sprawach (zob., np., *Ignaccolo-Zenide*, cyt. pow., §117 i *Hokkanen*, cyt. pow., str. 27, § 77; zob. również, *mutatis mutandis*, *Elsholz p. Niemcom* [WI], nr. 25735/94, § 71, ETPC 2000-VIII i *Kutzner p. Niemcom*, nr 46544/99, § 87, ETPC 2002-I oraz *Sylvester*, cyt. pow., § 84) i orzekając w sprawie na zasadzie słuszności, zgodnie z art. 41 Konwencji, Trybunał przyznaje skarżącemu kwotę 7 000 euro.

### B. Koszty i wydatki

108. Skarżący domagał się przyznania mu kwoty całkowitej 17.683 euro tytułem kosztów i wydatków, na które składają się:

(i) 9.700 euro kosztów prawnych poniesionych na czterech prawników, którzy reprezentowali go na różnych etapach postępowania krajowego w Polsce;

(ii) 6.000 euro kosztów prawnych zapłaconych prawnikowi, który reprezentował go w postępowaniu przed Trybunałem;

(iii) 1.600 euro kosztów tłumaczenia w postępowaniu krajowym;

(iv) 1.500 złotych, stanowiących ekwiwalent 383 euro w przedmiotowym czasie, tytułem opłat sądowych w postępowaniu egzekucyjnym dotyczącym orzeczenia sądu krajowego.

109. Rząd stwierdził, że koszty i wydatki, których domaga się skarżący są nadmierne i częściowo niezwiązane ze sprawą, gdyż nie zostało udowodnione, że zostały poniesione w celu niedopuszczenia do naruszenia czy też w celu naprawy zarzucanego naruszenia.

110. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału koszty i wydatki, które mają być zasądzone pokrzywdzonej stronie, muszą zostać poniesione w celu zapobieżenia lub naprawienia naruszenia Konwencji, stwierdzenia tego przez Trybunał i uzyskania zadośćuczynienia. Musi zostać także wykazane, że koszty zostały rzeczywiście poniesione, były konieczne i że są rozsądne co do kwoty (zob., np. *Venema p. Holandii*, nr. 35731/97, § 117, ETPC 2002-X).

111. Trybunał uznaje, że koszty i wydatki odnoszące się do postępowania krajowego, w zakresie w jakim dotyczą postępowania egzekucyjnego, uznanego za przyczynę naruszenia Konwencji (zob. pkt 95 powyżej) oraz koszty postępowania przed Trybunałem należy uznać za koniecznie poniesione. W związku z tym muszą zostać zwrócone w zakresie, w jakim nie przekraczają rozsądnego poziomu (zob. *Ignaccolo-Zenide*, cyt. pow., § 121).

112. Niemniej jednak Trybunał zauważa, że żądania finansowe skarżącego co do kosztów i wydatków poniesionych przed polskimi organami nie zostały udokumentowane żadnymi fakturami ani innymi dowodami. W związku z tym Trybunał uznaje, że skarżący nie zdołał udowodnić, że poniósł żądane koszty, z wyjątkiem kosztów reprezentacji przed Trybunałem, które zostały udokumentowane fakturami. Przechodząc do kosztów podróży i utrzymania związanych z rzekomymi czterdziestoma sześcioma podróżami do Polski, jakie skarżący miał odbyć, Trybunał zauważa, że również to żądanie nie zostało poparte żadnymi dowodami. Skarżący nie wyszczególnił również dokładnych dat, w których odbył te podróże. Trybunał uznaje jednak, na podstawie okoliczności faktycznych sprawy, że skarżący musiał ponieść koszty podróży i pobytu związane z jedną podróżą, jaką odbył do Polski w 2002 r. w związku z próbą wykonania orzeczenia o powrocie na podstawie Konwencji haskiej.

45. Rozstrzygając w sprawie na zasadzie słuszności oraz mając na względzie szczególnie to, że sprawa bezspornie była skomplikowana, Trybunał przyznaje skarżącemu kwotę 7000 euro tytułem kosztów i wydatków.

### C. Odsetki za zwłokę

46. Trybunał uważa za właściwe, by odsetki z tytułu zwłoki były oparte na marginalnej stopie procentowej Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe.

### Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje*, że doszło do naruszenia art. 8 Konwencji w związku z niewykonaniem orzeczenia nakazującego zwrócenie dzieci skarżącemu;
2. *Uznaje*, że nie ma potrzeby badania innych zarzutów skarżącego z art. 6 ust. 1 i 8 Konwencji;
4. *Orzeka, że*
  - (a) pozwane Państwo ma wypłacić skarżącemu, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, następujące kwoty:
    - (i) 7.000 euro (siedem tysięcy euro) tytułem szkody niemajątkowej;
    - (ii) 7.000 euro (siedem tysięcy euro) tytułem kosztów i wydatków;
    - (iii) jakikolwiek podatek, jaki może być pobrany od tych kwot;
  - (b) od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty płatne od tej sumy będą zwykłe odsetki według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe;
5. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego o zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 8 stycznia 2008 r., zgodnie z Regulą 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Fatoş Araci  
Wicekanclerz

Nicolas Bratza  
Przewodniczący